

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1988 m. balandžio mėn. 2 d. / April 2, 1988 Nr. 65(13)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Ar žmogus vertas keltis iš mirties?

Ar reikia žmogui prisikelti iš mirties? Ar mirtis nėra natūrali žmogaus gyvenimo pabaiga? Visos žemiškojo gyvenimo formos ir struktūros prasideda ir baigiasi. Tas dėsnių galioja visai augmenijai, visai gyvulijai ir net visiems žmogaus kūriniais. Visos žmogaus sukurtos struktūros, ar tai būtų politinės, ar kultūrinės, ar asmeninės, ilgiau ar trumpiau išsilaikiusios, baigiasi, užleidamos vieta kitoms. Del to, ar nėra per didelė pretenzija žmogui tikėtis ne tik amžino tęstinumo, bet ir kūno prisikėlimo iš mirties – su vienokiomis ar kitokiomis medžiaginėmis formomis? Tai yra klausimas, su kuriuo mes susitinkame per Vėlykų, mastydami apie Kristaus prisikėlimą ir apie Jo pažadą, kad kelsimės iš mirties ir mes.

Atsakymo į tą klausimą reikia ieškoti iš labai toli ir iš labai giliai. Į jį atsakymą gali duoti tik aukštas supratimas to, kas yra žmogus. Į šį klausimą atsakymo negali duoti net nė mąstymas tik apie Dievą. Jei mes vien tik Dievą supratume kaip visuotinę būtį, tai tas dar nepateisintų to, kad ir žmogus turi gyventi amžinai ir kad jo kūnas turi net keltis iš kapo. Tik tada mes galime rasti pateisinimą žmogaus dvasios amžinumo ir žmogaus kūno prisikėlimui iš kapo, jeigu mes sutinkame su mintimi, kad šalia Dievo yra ir žmogus ir kad jis Dievo yra sukurtas paties Dievo panašumu.

Čia reikia pridėti, kad supratimui žmogaus kėlimosi iš mirties blogai pasitarnauja viena filosofinė galvosena, kuri yra populiari tiek krikščioniškuose, tiek nekrikščioniškuose sluoksniuose. Ta filosofinė kryptis nori taip suprasti žmogaus dvasią, kad ji yra pasmerkta būti kūne, kaip kalėjime. Ir dėl to žmogaus kūniškumas žmogui nėra giliai savas. Todėl kai kas nori pasilengvinti sau mirties išgyvenimą, į mirtį žiūrėdamas kaip į žmogaus dvasios išsilaisvinimą iš kūno. Bet tai yra neteisingas žmogaus supratimas. Einant autentišku krikščionišku galvojimu, žmogus yra ne tik siela, bet ir kūnas, ir kaip toks jis yra Dievo norėtas. Šis mokslas, tiesa, nepalengvina žmogui mirties išgyvenimo, bet jis žada pilnesnę amžinybę.

Kai pasiaiškiname tiesą, kad žmogus yra sukurtas panašus į Dievą, tada atsiranda galimybė kalbėti apie žmogaus kūno prisikėlimą iš mirties. Del to šv. Tomas Akvinielis drįso mokyti, kad pati žmogaus dvasia reikalauja, jog jo kūnas būtų prikeltas iš mirties. Pasak jo, žmogaus siela yra sukurta būti su kūnu. Ir ji natūraliai yra nelaiminga, būdama be kūno. Del to ir

amžinybėje žmogaus siela būtų nelaiminga, jeigu ji amžinai pasiliktu be kūno. Ir jeigu taip būtų, Tomas sako, Dievas būtų neteisus žmogaus sielos atžvilgiu. Bet tai yra neįmanoma. Del to žmogaus kūno prisikėlimas yra natūralios žmogaus prigimties reikalavimas.

Tokios yra prielaidos, reikalingos, norint prasmingai švesti Vėlykų. Norint mąstyti apie žmogaus prisikėlimą iš mirties, reikia, kad būtų žmogus vertas pačia savo prigimtimi būti prikelta iš mirties. Reikia, kad būtų žmogus, kuris supranta savo aukštą paskirtį ir jaučia savo atsakomybę būti amžinai gyvenančia ir su Dievu bendraujančia būtybe. Mūsų baisesimosi mirtimi nėra gana, kad mes pasirošume amžinajam gyvenimui. Tas baisesimasis yra tik neįgiamoji šios didžiulės tiesos pusė. Reikia, kad mes ir pozityviai save supratume, kaip būtybę, panašią į Dievą, kaip būtybę, kuri yra laisva apsispręsti už Dievą, kaip būtybę, kuri jaučia savo atsakomybę, paeinančią iš jos reikšmingumo.

Tai gi, jeigu norime pasisavinti pilnai tiesą apie Kristaus prisikėlimą iš mirties, turime keisti iš pagrindų pažiūrą į save kaip žmogų. Tik tada Vėlykų paslaptis pasidaro ne keistenybė, o žmogiško gyvenimo tiesa, net jo pagrindas. Ir žmogų reikia suprasti ne kaip dvasią, pasmerktą būti kūne, bet kaip Dievo norėtą, drauge ir kūnišką, ir dvasišką būtybę.

V. Bgd.

Tauta, istorija ir poetas krikšto ženkle

ŽIVILĖ BILAIŠYTĖ

Kazio Bradūno poezijoje tautos, istorijos ir poeto sąvokos dažnai tampa pagrindinėmis temomis. Poetas lietuvių tautos būtį – jos esminę teisę egzistuoti ir išlikti gyva – priešpastato istorijos įvykių srautui ir nuolatinei kaitai. Šių sąvokų konfrontacija poetas apžvelgia, aprašo ir kūrybos aktu „užfiksuoja“ momente, kuris laiko sraute nepažūva. Šis procesas įžiūrimas daugelyje jo rinkinių, bet ypač ryškūs rinkiniuose *Pokaliai su karalium*, *Užeigoje prie Vilniaus vieškelio*, *Donelaičio kapas* ir dažnuose eilėse, kuriose mini tautos nelaimės ir siekia į šią neviltingą keliančią situaciją reaguoti, ją įprasminti. Tauta, jos žemė ir jos likimas laiko ir istorijos kontekste motyvuoja Bradūno poeziją nuo ankstyviausių eilėraščių iki dabartinių:

*Neišleikiu,
O sunkiai išeinu,
Vos vos pakeldamas
Trupinius dienu,
Kurios istorija, Bažnyčia ir
Tauta,*
Kaip atlieka, abiem padovanoję –
(*Pokaliai su karalium*, p. 65)

Bradūno tematikoje ir poetinėse priemonėse taip pat pakartotinai atrandame krikščioniškos struktūros. Sąvokos, kurios kyla iš krikščioniškų idėjų, paradigmų ir įvaidžių poetui atveria permainingo, įprasminto ir prisikėlimo temas ir suteikia galia žodį naudoti, lyg sakralinį elementą. Bradūno poezijoje dažnai vyksta koks nors permainingas, perėjimas iš vienos tikrovės plotmės į kitą. Tai kyla iš vieno iš pagrindinių krikščioniškos ritualų: aukos-mišių, kur duona ir vynas tampa Kristaus (pagal Šventąjį Raštą – Žodžio, gyvenusio tarp mūsų) kūnu ir krauju. Šias temas, simbolius ir paradigminius gestus poetas naudoja savo poetinio pasaulio pagrindinėms sampratomis ku.

Poezija Bradūnui tampa permainingo apeiga.

Rinkinyje *Krikšto vanduo Joninių naktį* (Chicago, 1987) Bradūnas grįžta prie tautos ir istorijos temų ir prie permainingo dinamiko. Šis rinkinys unikalus tuo, kad krikšto sąvoka yra šio rinkinio centrinis įvykis, procesas ir įvaidis. Nors niekur tiesiogiai neminima, kad Lietuvos krikštas įvyko 1387 metais, nesunku įvykių sukaktį įskaityti knygos pavadinime ir leidimo datoje.

Lietuvos valdovai nuo Mindaugo iki Jogailos ir Vytauto laikų gynėsi nuo terorą skleidžiančių kryžiuočių, kurie Vakarų Europai skelbė, kad veda kryžiaus karą prieš pagonius ir platina krikščionybę. Atsispirdami prieš juos pasikėlusius krikščionius, lietuviai gynė savo žemę, teises ir gyvybę. Lietuvos krikštas 1387 metais buvo istorinis įvykis, surištas daugiau su politiniais sprendimais, negu su religiniais impulsais.

J. Jurginis studijoje *Pagonybės ir krikščionybės santykiai Lietuvoje* (Vilnius, 1976) pažymi, kad dar Gedimino laikais, Lietuvai sudarius taiką su Lenkija ir sąjungą prieš bendrą prieštą kryžiuočių, Lenkijos valdovams, ginantis nuo Vakarų Europos priekaištų, rūpėjo, kad Lietuva būtų krikščioniška. Lietuvos krikštas 1387 metais susijęs su Krėvos unija ir Jogailos pripažinimu Lenkijos karaliumi: Lietuvos krikštas buvo šių įvykių sąlyga. Unijos su Lenkija pasekmė buvo kryžiuočių nugalėjimas Žalgirio mūšyje 1410 metais. Negalima pamiršti, kad ši unija taip pat turėjo ir neigiamų rezultatų, sudarydama teisinį pagrindą Lenkijos valdovams siekti Lietuvos pajungimo Lenkijai (Jurginis, p. 81-82).

Šie istoriniai ir politiniai faktai, glaudžiai susiję su Lietuvos krikšto sąvoka, natūraliai įveda istoriją į šio rinkinio tematiką:

*Rex Poloniae,
Supremus Dux Lithuaniae,
Su odinuke iš Lietuvos...*

Poetas Kazys Bradūnas pradedantis literatūros vakarą per Lietuvos krikšto jubilėjaus iškilmes Chicagoje 1987 m. lapkričio mėn. 26-29 dienomis.

Nuotrauka Jono Tamalaičio

*Tai gi aš pats
Poezijos bokšte,
Tarp svetimų,
Praveriu langą į šiaurę –
Į Lietuvą,
Kur įmintoj pėdų
Prigijusi krikšto šakelė
Varva kraujo žiedais.*

(*Krikšto vanduo Joninių naktį*, p. 18)

Tuo pačiu, mums šiandien į tuos istorinius, tautos likimą liečiančius įvykius žiūrint iš krikščionybės pagrįstos bendros patirties, krikšto reikšmės neužginčijamai neša visą religinių simbolių struktūrą. Krikštas, ir skaitytui, ir poetui, reiškia permainingą, perėjimą iš pa-

goniško į krikščionišką pasaulį. Tokiu būdu Bradūnas sudaro sąlygas į savo paties kūrybinius šaltinius vėl pažvelgti. Bradūno poezijoje jo, kaip poeto, įgalinimas kyla iš krikščionybės struktūrų:

*Žodį, kaip ostiją, pakeliu
Ir įdedu į burną.*

*Tebūna jis mano
Kūnas ir kraujas.*

*Ir aš jau turiu
Eilėraščių pradžia.*

(p. 24)

Žvelgimas į krikštą, kaip temą ir procesą, jam leidžia naujomis

akimis žvelgti į save kaip poetą ir į savo tautą kultūriniame, istoriniame ir krikščioniškame kontekste. Schematiškai pažvelgus, ši dinamika atrodytų maždaug taip:

Pirmoji Antifona, pirmasis šio rinkinio eilėraščių, nustato šio užsimojimo išeities tašką:

*Nei kunigas, nei žynys nesu,
Viešpatie,
O semiu krikšto vandenį giesmei.*

*Mėnulis ir saulė tebūna
Krikšto tėvai mano žodžiams.*

*Prie šaltinių ir upių šventųjų
Jie stovi baltais drabuželiais.*

(p. 7)

Kaip poetui, Bradūnui ypač aktualu, kad krikščionybė atneša tautai transcendentinį žodį, raišius, knygą, ir įgalina jį, kaip poetą. Tai jį priveda peržvelgti tautos, istorijos ir savo poeto rolę iš naujo taško.

Šiame rinkinyje tautai ir tautinėms sąvokoms yra atstovaujama folkloriniais, mitologiniais, pasakose ir liaudies dainose randamais įvaidžiais ir reiškiniais (ažuolas, alkvietai, žaltys, saulė, mėnulis, upė, akmuo). Šie elementai dažnai laikomi šventais arba atlieka apeigines funkcijas pagonybės kontekste. Pas Bradūną tautos sąvoka yra taip pat giliai susijusi su gamtos reiškiniais: be aukščiausių minėtų, dažnai randame žemę, rasą, vandenį, vyturį, pievą, girią, lauką – reiškinius, kuriais, juos kartu paėmus, galima nusakyti „namų“ idėją. Folkloriniai, pagonybės ir gamtos elementai suvedami į vieną tautos sąvokai simboliškai atstovaujančią įvaidžių grupę.

Kartais pasirodo įtampa, net mirtinas susikirtimas tarp pagonybės ir krikščioniškų elementų, taip kaip istorijoje kirtosi kryžiuočiai ir lietuviai, kaip krikšto metu krašto gyventojams buvo naikinamos alkvietai ir kertami senieji ažuolai:

*Pakirsto ažuolo suolan
Sesdamies matom,
Kaip nuogas nekrikštas
pirmagimis
Jau žaidžia kryželiu.*

*Surink, saulele,
Kaip rasą,
Jo krikšto ašaras.*

(p. 12)

Arba vėl:

*Užversto šulinio akys
Manęs daugiau nematys.
Pieną prie rentinio lakes
Ir nuo krikšto apakęs
Dingo žaltys.*

(p. 14)

Simbolinėje plotmeje tos nelaimės, kurias tauta pergyveno per šimtmečius, randa atgarsį šiame susidūrimo tarp senųjų liaudies papročių ir naujo tikejimo.

Dažniau, Bradūnas suderina šias dvi priešingas sąvokas ir suveda šiuos pagonybės / tautos ir krikščionybės / permainingo

(Nukelta į 3 psl.)

Vitražai Adelaidės Katalikų centre, Australijoje: kairėje – žemaičių vitražas su įrasu „Dieve, žemaičių viltys Tavėje“, vidury – Lietuvos krikštas - 1251, dešinėje – suvalkiečių vitražas su įrasu „Dieve, gražink laisvę kenčiančiai tautai“.

Nuotraukos Ilonos Laucienės

Pokalbis su dr. Juozu Meškausku

„Lietuvos medicinos istorijos“ išleidimo proga

Neseniai pasirodė dr. Juozo Meškausko veikalas *Lietuvos medicinos istorija* (Chicago: Pasaulio lietuvių gydytojų sąjunga, 1987). Knygai suteikti ruošiamą akademiją balandžio 9 dieną Chicagos Jaunimo centre. Sveikindami autorių knygos išleidimo proga, kreipėmės į jį su keliais klausimais.

– Kas jus paskatino imtis rašyti tokios plačios apimties knygą apie Lietuvos mediciną?

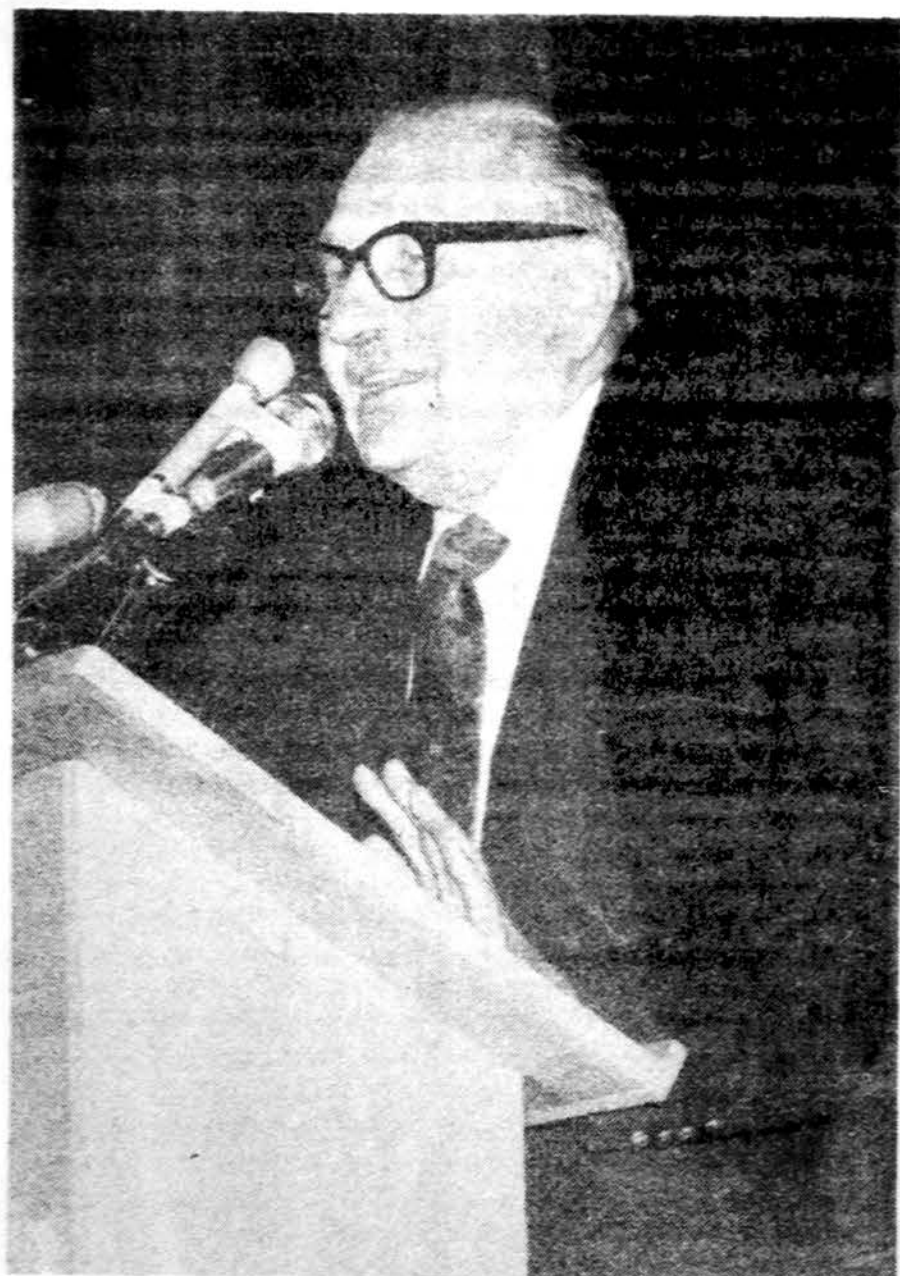
– Lietuvos medicinos istorijos veikalo mintis kilo čia, Amerikoje, skaitant dabartinę, sovietinę Lietuvos leidžiamus žurnalus ir straipsnius, rašančius apie Nepriklausomą Lietuvos medicinos mokslą, sveikatos ir socialinį aprūpinimą. Tuose straipsniuose, kas buvo pasiekta Nepriklausomoje Lietuvoje medicinos moksle, sveikatos aprūpinime ir socialinio draudimo srityse, stengiamasi sumenkinti, paneigti arba klaidingai interpretuoti, ar net visai užmiršti ir neminėti. Medicinos mokslas buvęs žemo lygio. Studentijai rūpėjusios tik buržuazinės, nacionalistinės korporacijos ir girtuokliavimas. Liaudies sveikatingumu visai nebuvę rūpinamasi ir t.t. ir t.t. Arba daugelis dalykų stengiamasi nutylėti. Pavyzdžiui, prof. Lašas, daugelį metų buvęs medicinos fakulteto dekanu, knyguteje *Aukštosios mokyklos kūrėjas ir vystymasis Kaune* rašydamas apie medicinos fakulteto išsivystymą, prof. K. Ozelio, prof. J. Zubkaus, prof. V. Kanaukos net pavardžių nemini, kai tuo tarpu jie buvo įsigiję daktarus, buvo profesoriai, institutu, katedrų ar klinikų vedėjai ar direktoriai. Atrodo, kad jie nei gimė, nei gyveno, nei dirbo jo vadovaujamame fakultete. Panašiai daug kitų dalykų. Panašius dalykus paskaičius ir apgalvojus, kilo mintis, kad reikalinga veikala, kurioje būtų objektyviai nušviesta Nepriklausomos Lietuvos pasiekimai medicinos moksle ir pilietiško sveikatos aprūpinime. Tą mintį iškelus ir tuo metu ankstyviesiems gydytojams draugiškus namams, kaip J. Valaičiui, V. Taurui, St. Budriui, M. Budrienei, K. Ambrozaičiui ir kitiems priitarus, buvo nutarta parašyti ir išleisti Lietuvos medicinos istoriją. Dar galima pabrėžti, kad tokio pobūdžio veikalo nei latviai, nei estai, nei lenkai neturi.

– Kaip sekėsi rinkti knygai medžiagą? Archyvinė medžiaga, aišku, daugiausia Lietuvoje. Ar prie jos buvo galima prieiti, ar daug spausdinių išaugoti Amerikoje?

– Medžiagą surinkti buvo gana sunku. Reikėjo jos ieškoti visose čia esančiose bibliotekose, kaip organizacijų, taip ir privačių asmenų, mūsų atstovybės ir konsulatų archyvuose. Pas kai kuriuos Amerikos lietuvių gydytojus buvo rasta Lietuvojeėjusio žurnalo *Medicina* numeriai ir tai labai daug padėjo. Daug pagelbėjo medžiagos surinkime dr. K. Pemkus, kuris iš savo gausios bibliotekos padarydavo reikalingų straipsnių kopijas ir jas man įteikdavo. Iš Lietuvos medžiagos nebuvo galima gauti. Jei būtų buvę galimybės gauti medžiagą iš Lietuvos, tai darbas būtų buvęs daug lengvesnis ir tikslusnis.

– Kas knygos ruošimo darbe talkino, bendradarbiavo?

– Kaip jau minėjau, medžiagos surinkime daug padėjo dr. K. Pemkus. Straipsniais knygoje bendradarbiavo dr. M. Budriene, dr. H. Brazaitis, dr. L. Griniūtė-Smulskienė, dr. V. Šaulys, dr. R. Sidrys, dr. J. Starkus ir dr. V. Tauras. Savo straipsniais jie labai gražiai papildė mano knygą

Dr. Juozas Meškauskas atidaro Ateitininkų Federacijos jubiliejinį kongresą Chicagoje 1985 metais.

Nuotrauka Vidos Kuprytės

ir aš jiems visiems esu labai dėkingas. Parašyti gydytojai prisidėjo, atsiųsdami reikalingas fotografijas.

– Kokie buvo didžiausi rūpesčiai? Kurias sritis buvo sunkiausia aprašyti? Kokios sėkmės ir nesėkmės? Žiūrint į atliktą didelį darbą, kokius matytumėte trūkumus knygoje? Ar ką nors kitaip darytumėte?

– Knygos apimtis keletą rūpesčių, nes su tuo rėšosi išleidimo lėšos, todėl vengta knygą labai išplėsti. Pasitenkinta įvairių dalykų ir problemų trumpesniais aprašymais.

Rūpesčio sukėlė statistinės lentelės. Kai kuriais klausimais statistinės lentelės būdavo išspausdinamos kas metai ir jos šiek tiek skirdavosi. Teko paimti vieną kurių nors metų lentelę, kuri atrodė sudaro maždaug vidurkį.

Teko ilgai galvoti ir svarstyti: dėti ar nedėti medicinos fakultetų baigusiųjų sąrašą. Vytauto Didžiojo universitetas penkmečiui išleisdavo savo veiką aprašančius leidinius. Yra išleisti du leidiniai: 1927 m. ir 1932 m. Toliau dėl kažkokios priežasties tie penkmečių leidiniai nebebuvo išleisti. Išleistuose leidiniuose, kuriuos aš turėjau, iki 1932 m. birželio mėn. 15 d. baigusiųjų yra pilnas sąrašas su tiksliais baigimo, t.y. diplomų gavimo, datomis. Po 1932 m. birželio mėn. 15 d. universitetas baigusiųjų sąrašo nebeišleido. Teko naudotis kitais šaltiniais, dažniausiai žurnalu *Medicina*, ir surinkti baigusiųjų pavardes. Pavyko surinkti gydytojų ir dantų gydytojų pavardes. Ir dabar jau aišku, kad kai kurių pavardžių mano paduotuose sąrašuose trūksta, o trūksta todėl, kad mano turimai medžiagai taip pat jų trūko. Gali būti, kad kartais gal ir ne visai teisingai parašytos. Baigusiųjų farmacijos skyrių iš turimos medžiagos nepavyko surinkti. Taip pat nepavyko surasti tikslų baigimo datų. Todėl po 1932 m. birželio mėn. 15 d. baigusiųjų surašyti alfabetine tvarka, be baigimo datų.

O baigusiųjų sąrašą buvo nusistatyta dėti todėl, kad daugelis karo metu žuvo, pvz., žydų gydytojų ir dantų gydytojų, kurių sąrašuose niekur nebuvo ir gal ir nebus. Todėl šis sąrašas, nors ir ne visai tikslus, gal kam ir

kada nors bus naudingas.

Yra ir kitų trūkumų, pvz., aprašant ligonines. Konkrečiai – aprašant Lietuvos Raudonojo Kryžiaus ligoninę Kaune, nepaminta greitosios pagalbos ambulatorija, kuriai vadovavo dr. Zigmantas Rudaitis, praktiškai davęs pradžią ortopedijos specialybei Lietuvoje. Pastebėjus trūkumus, kurių, be abejo, yra ir atsisiras, aš stengiuosi vienu ar kitu būdu papildyti. Kokių nors didesnių klaidų tuo tarpu dar nesu pastebėjęs.

– Knyga dokumentuoja nepaprastą Lietuvos medicinos pažangą Lietuvos nepriklausomybės metais. Ar buvome pasiekę, pavyzdžiui, Skandinavijos kraštų lygį, ar dar buvome neišsivysčiusios krašto medicinos atžvilgiu?

– Nepriklausomoje Lietuvoje medicinos mokslas žengė pirmyn labai smarkiu tempu. Aš negalėčiau palyginti su Skandinavijos kraštais, nes artimesnių kontaktų palaikyti su tais kraštais trukdė kalbos skirtumai. Mūsų gimnazijose buvo mokomos vokiečių, prancūzų ir anglų kalbos. Todėl mes palaikėm ryšį su Vakarų Europa ir jos universitetais. Mūsų profesoriai, asistentai ir Lietuvos gydytojai į suvažiavimus, konferencijas ar universitetų institutus ar klinikas dažniausiai važiuodavo į Vakarų Europą: Vokietiją, Prancūziją, Austriją, Italiją. Todėl mes gerai žinojom, kas vyksta tų kraštų mokslo institucijose.

1938 m. aš lankiausi ir tobulinausi Berlyno, Muencheno, Viena ir Zuericho universitetų klinikose ir aš pastebėjau, kad mūsų universitetas paruošdavo arba išmokslindavo gydytojus ne kiek neblogiau, gal net ir geriau, negu mano lankyti Vakarų Europos universitetai. Mūsų medicinos fakulteto studentai turėjo daug artimesnį kontaktą su profesoriais, asistentais ir su ligoniais. Tokiu būdu mūsų studentams lengviau buvo priimamos kaip teoretinės, taip ir praktinės žinios.

Mes dar nespėjome prilygti tyrimais ir eksperimentiniais darbais, nes tam trūko sąlygų: laboratorijų, tyrimo kabinetų, aparatūros. Bet ir toji sritis mes žengėm pirmyn labai greitai. Buvo pastatytos naujos klinikos, kokių Pabaltijis neturėjo. Jose

buvo įrengta modernios laboratorijos, rentgeno kabinetai ir kita gydymo ir tyrimo aparatūra. Jos buvo atidarytos rusų invazijos metu ir mes jomis nespėjome net pradėti naudotis, darbas buvo sutrukdytas.

Mažas pavyzdys parodys, kad mes žengėm kartu su Vakarų pasauliu. Skrandžio ligų modernioji diagnostiką yra vartojamas gastroskopas. Tuo metu modernų, pusiau lankstų gastroskopą gamino Wolf firma Vokietijoje ir ji buvo tuo metu vienintelė visam pasaulyje. Perkantiems gastroskopus ta firma siūsdavo sąrašą, kas jau tą gastroskopą turi. Aš užsčiau ir gavau vidaus ligų klinikai ir prof. Vl. Kuzmą užsakė ir gavo chirurginei klinikai. Taip mes turėjome du gastroskopus. Gavom iš firmos sąrašus, kuriuose buvo pažymėta, kad tokius pat du gastroskopus turi Amerika: viena New Yorke ir antra Kalifornijoje. Taigi mes, maža tauta, turėjome du gastroskopus ir visa Amerika turėjo du gastroskopus.

Palaipsniui buvo tvarkomas socialinis aprūpinimas ir medicininės pagalbos teikimas darbininkams, tarnams ir tarnaitėms bei žemės ūkyje dirbančioms. Buvo vystomos ir plečiamos ligonių kasos, išleistas įstatymas, kuriuo aprūpinami medicinine pagalba žemės ūkio darbininkai. Nors juridiskai ir nespėjus sutvarkyti, sergąs žmogus galėjo kreiptis į ligoninę; jis buvo priimamas ir medicininė pagalba būdavo suteikiama, nors ir pinigų visai neturinčiam. Sergančiam operacija ar reikalingas kitoks koks nors gydymas visados būdavo suteikiamas, kaip kad gydytojai sakydavo, Šv. Petro sąskaiton. Reiškia, jais pasirūpindavo, t.y. už juos apmokėdavo, savivaldybės, nors juridiskai ilgoką laiką tai nebuvo spėta sutvarkyti.

– Vienas iš idomių duomenų Jūsų knygoje yra Nepriklausomos Lietuvos gydytojų sudėties statistika. – Aiškėja, kad beveik pusė gydytojų buvo žydų kilmės. Be abejo, daugelis jų pacientų turėjo būti lietuviai. Kadangi tarp gydytojų ir jų pacientų neišvengiamai užsimiega ir gilus asmeninis ryšys, pagrįstas abipusiu pasitikėjimu, ar tai turėjo kokių nors įtakos Lietuvos gyventojų laikysenai, kai Lietuvą okupavė vokiečiai, emė persekioti jos piliečius žydus? Ar buvo atveju,

kada lietuviai gynė savo gydytojus?

– Lietuvių tauta mažumoms buvo labai tolerantiška. Tiesa, kad žydų gydytojų buvo beveik pusė. Lietuviai žydų gydytoją traktavo pagal jo sugebėjimus, ne pagal tautybę. Pvz., kokio nors vietovėje esant dviems gydytojams: žydui ir lietuviui, gyventojai jie buvo traktuojami, ne pagal tautybę, bet pagal jų sugebėjimus ir pagal jų teikiamą pagalbą. Buvo žydų tautybės gerų gydytojų, gerų specialistų ir pagal tai jie buvo vertinami ir gerbiami.

Vokiečiams persekiojant žydus, buvo lietuvių gydytojų, kurie bandė savo kolegas gelbėti ir jiems padėti. Aš žinau vieną gydytoją, mano gerą draugą, kuris vieną žydų gydytoją išgelbėjo. Tas lietuvis gydytojas dabar čia yra Amerikoje. Vokiečiai, žydus gydytojus sunaikindami, padarė didelį nuostolį kraštui. Lie-

tuvams gydytojams teko aptarnauti didesnius rajonus ir didesni gyventojų skaičius. Medicinos fakultetui teko skubiai paruošti didesni gydytojų skaičius.

– Šiuo metu visas pasaulis mato Sovietų Sąjungos medicinos sisteminius nepriklausomus (pavyzdžiui, skandalingą vaistų trūkumą). Ar Lietuvoje medicinos srityje matoma kokių nors pasiekimų?

– Medicinos mokslas Sovietų Sąjungoje yra žemesniame lygyje negu Vakarų pasaulyje. Ten yra mažiau tyrinėjimų, mažiau eksperimentų. Medicininė technologija toli gražu neprikyta vakarietiškajai. Bet ypačiai ir labai ryškiai pastebimai Rusija yra atsilikusi vaistų gamyboje. Trūksta modernios aparatūros. Trūksta švirkštų, injekcijoms adatų, trūksta tvarstomosios medžiagos. Trūksta paprasčiausių vaistų, kaip, pvz., aspirino, trūksta antibiotikų ir nėra jų įvairumo. Tas pats yra ir Lietuvoje. Kaip medicinskių instrumentų, taip ir vaistų gamyba yra suvalstybinta. Nė vienoj srityje nėra iniciatyvos. Ateitis patrodys, ar Gorbačiovo perestroika ką nors padarys. Tuo tarpu padėtis yra tikrai skandalinga.

– Jūs buvotė ateitininkų medicinos korporacijos „Gaja“ steigėjas. Neseniai buvotė ateitininkų kongreso Chicagoje rengimo komiteto pirmininkas. Kokią rolę ateitininkų sąjūdis vaidino Jūsų gyvenime? Kokią norėtumėte matyti sąjūdžio ateitį?

– Ateitininkų organizacijai priklausau nuo gimnazijos 5-tos klasės. Anykščių viduriniojo mokykloj priklausiau skautų organizacijai, kurią ten įsteigė anykštietis skautas, vėliau skautininkas, skautų vadas Jonas Kuprionis. Tuomet jis buvo vyresnių klasių mokinys Panevėžio gimnazijoje. Baigęs Anykščių vidurinę mokyklą, pervaziavau į Ukmergės gimnaziją. Ten buvo ateitininkų kuopa, ir aš nuėjau į jos susirinkimą. Giedamas ateitininkų himnas mane tiek sužavėjo ir paveikė, kad aš čia pat įsirašiau į tą kuopą nariu ir nuo to laiko tai organizacijai priklausau. Kažkaip turėjau visuomeninių palinkimų. Nuvažiavęs į Kauną studijuoti, tuojau įstojau į studentų ateitininkų „Vytauto“ klubą. Būdamas studentu mediku pamačiau, kad studentai medikai turi savo specifinius uždavinius ir jie ruošiasi profesijai, kuri taip pat turi

specifinius uždavinius, kurie skiriasi nuo kitų profesijų. Tuo metu mano kurse buvo ir daugiau studentų medikų ateitininkų, kurie priklausė kitoms korporacijoms. Jų buvo Feliksas Zubinas, Juozas Kamarauskas, Antanas Gulbinas, Kazys Gogelis, Jonas Bajerčius, aš ir kt. Susitarę su vyresnio kurso studentais ateitininkais Juozu Račiūnu, Petru Kazlausku-Kazlu, Stasiu Tuminiu, Petru Strimaiciu, Antanu Aleknavičium-Alekna, Antanu Čerškum, Jonu Jusoniu, Koste Konkolevičiūte, universitete nutarėme įsteigti studentų medikų ateitininkų korporaciją ir, prof. Stasio Šalkauskio pasiūlymu, ją pavadinome „Gaja“, kurios šūkis „Gajus kūnas, budri dvasia“ taip pat prof. St. Šalkauskio suformuluotas. „Gajos“ korporacija augo ir stiprėjo labai sparčiai. Po kelerių metų ji pasidarė taip gausi, kad pasidalijo į dvi sekcijas: vyrų ir moterų.

Universitetas turėjo tokias taisykles, kad studentų kokia nors organizacija ar korporacija turėjo turėti iš profesūros globėją. Medicinos fakulteto profesūra buvo tiek liberali ir kairi, kad mums sunku buvo gauti globėją. Galų gale prof. B. Sidoravičius, žmonos paprašytas, nes ji buvo ateitininkė, sutiko būti globėju. Laikas bėgo ir tiek keitėsi, kad jau po 13 metų medicinos fakulteto dekanu buvo gajininkas.

Ateitininkų idėjos ir ateitininkų organizacija mane subrandino profesiniam ir visuomeniniam darbui. Mano noras ir linkėjimai būtų, kad šita organizacija būtų gyva, judri, dinamiska, pažangi, tolerantiška ir kad joje tilptų kuo daugiausia narių. Mūsų tautos ateitį aš tampa priariščiau su šios organizacijos ateitimi. Mes turėjome ir turime visokių skersvėjų, bet tikrai supratus ateitininkų idėjas, principus ir šūki, visi skersvėjai nurimsta.

– Yra žinoma, kad Jūs dominavote lietuviški reikalai: tiek kultūriniai, tiek politiniai. Koks buvo Jūsų vaidmuo, organizuojantis laikinąją Lietuvos vyriausybę vokiečių okupacijos metu?

– Gydytojas taip pat yra tautos narys, valstybės pilietis ir, mano supratimu ir įsitikinimu, jam taip pat turi rūpėti tautos reikalai. Pirmosios rusų okupacijos metu vyko pagrindinis judėjimas, vadinamas aktyvistų (Nukelta į 3 psl.)

Vladui Kulbokui aštuoniasdešimt

Pedagogas, lituanistas, literatūros kritikas ir lietuvių literatūros kritikos istorikas Vladas Kulbokas šių metų balandžio 6 dieną švenčia 80 metų amžiaus sukaktį. Lietuvoje baigęs Vytauto Didžiojo universiteto humanitarinių mokslų fakultetą (jo diplominis darbas buvo „Mūsų kritika iki Didžiojo karo“), po karo studijavo romanistiką Tuebingeno universitete, taipgi prof. Merto meno mokykloje Stuttgarte. Mokytojo darbą dirbo Lietuvos gimnazijose, pokario Vokietijoje, Bostono liuanistinėje mokykloje. Dirbdamas Pasvalio gimnazijoje 1934-1939 metais vadovavo moksleivių literatų kuopai, leidusiai *Kūrybos barų* laikraštį. Studijų ir mokytojavimo metais surinko kelis tūkstančių žodžių *Lietuvių kalbos žodyną* ir daugiau kaip tūkstantį numerių įvairios tautosakos dalykų Lietuvos tautosakos archyvu. Pasvalio gimnazijoje įsteigė senienų muziejų. Taisė pedagoginių knygelių ir vadovėlių kalbą Lietuvoje; Amerikoje buvo *Lietuvių enciklopedijos* kalbos taisytojas, „Krikščionis gyvenime“ leidyklos leidinių ir daugelio kitų knygų. (Pgl. LE, XIII t.)

Švietimo, auklėjimo, kalbos ir literatūros klausimais gausiai rašė išeivijos periodikoje. Lietuvių katalikų mokslo aka-

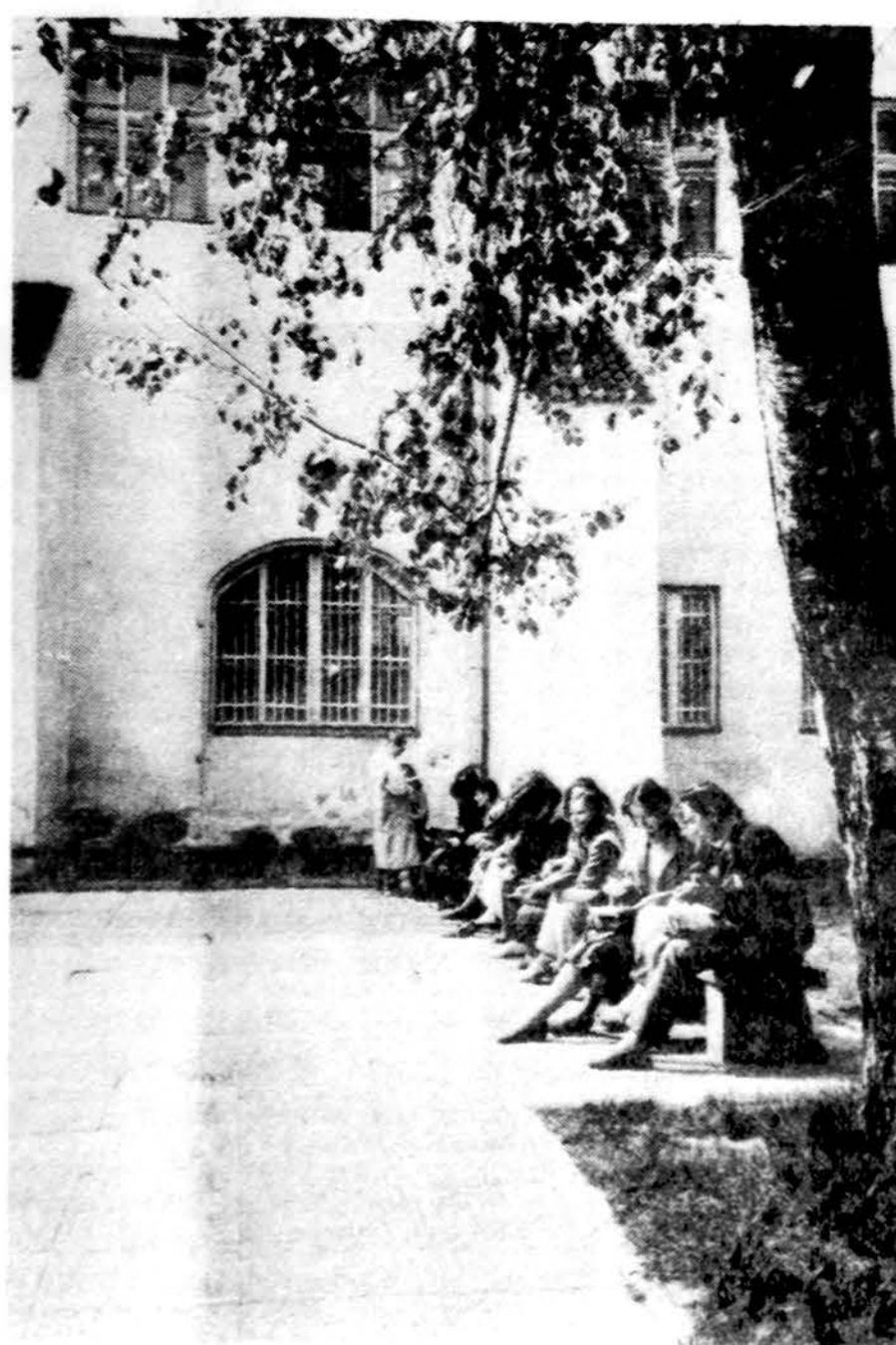

Vladas Kulbokas

demijos *Suvažiavimo darbuose* (1938) yra išspausdinta jo studija „Adomas Jakštas – mūsų kritika“, *Tremties mokykloje* (1946) – „Menas ir grožis“. Ne per seniausiais parengė spaudai su plačiu įvadu Antano Tulio novelių rinkinį *Inteligentų stalas* (1980) ir parašė bei išleido monografiją *Antanas Tulys* (1984).

Tačiau jo pats svarbiausias įnašas yra mūsų literatūros mokslui ir ypač literatūros kritikos istorijai. Koautorinei knygai *Lietuvių literatūra svetur* (Chicago: I laisvė fondas lietuvių kul-

tūrai ugdyti, 1968) parašė skyrių apie kritiką. Išleido studiją *Lietuvių religinė poezija* (Putnam, Connecticut: Krikščionis gyvenime, 1982). Atskirai pabrėžtinos vertės yra jo didysis veikalas *Lietuvių literatūros kritika tremtyje* (Roma: LKMA, 1982), su nepaprastu kruopštumu apžvelgias ir dokumentuoja per beveik 40 metų laikotarpį kone visas išeivijos literatūros kritikos apraškas, kryptis ir siekius. O tik praėjusiais metais išėjo antrasis šio veikalo tomas – pirmojo tęsinys: *Lietuvių literatūros kritika tremtyje II*, kuriame išeivijos kritikos apžvalga ir dokumentacija atvedama iki pat dabartinių dienų ir registruojami bei apibūdinami visi nauji balsai, pastaroju metu įsijungę į literatūros komentavimą išeivijos periodikoje. Šis dvitomis veikalas yra nepaprastas mokslinis aruodas lietuvių literatūrą studijuojantiems, o ir kiekvienam skaitytoji, besidominti mūsų literatūros ir kritikos padėtim, tematika, raida ir problemomis. Sukaktuviniškai sveikiname ne tik jo 80 metų gimtadienio progą, bet ir naujosios jo knygos pasirodymą, kuri akivaizdžiai ženklina, kaip prasmingai tie metai buvo transformuojami ir minties darbą ir į išliekantį įnašą mūsų kultūros istorijai. Linkime sukaktuviniškai Vladui Kulbokui dar daug tokių metų. (a.l.)

Vilniaus universiteto kieme pavasari.

Nuotrauka Aldonos Kaminskienės

is Lietuvių fotografų išeivijoje šešioliktosios metinės parodos, vykusios 1987 metų rudenį Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

Tauta, istorija ir poetas krikšto ženkle

(Atkelta iš 1 psl.)

simbolius į vieną, naują, prieš tai nebūtą reiškinį:

Krikšto vanduo Joninių naktį Pavirto alkvičių rasa. Ir baigia nuo liepsnų apakti Sena, kaip visata, tiesa.

Geriu lig paskutinio lašo Žvaigždėtą kieliką dangaus, Rašau rasoje be jokio rašalo Pirštu ir kauko, ir žmogaus.

(p. 10)

Čia matome, kaip šventintas vanduo apima ir susijungia su liaudies ir gamtos elementais (alkvičių rasa), kurie su pagonybe susiję. Iš to junginio kyla poeto įkvėpimas ir įgalinimas – nes jis yra tautos poetas. Bet šiame rinkinyje neradime neoromantiško ilgesio grįžti į primityvų, pagonybės pasaulį. Poetas gali kurti poeziją kaip tik todėl, kad krikščionybė jam dovanoja žodį, pagrįstą Dievo Žodžiu, ir krikščionybė žada prisikėlimą ir amžiną gyvenimą:

Pavilgau pirštą ir žegnojuos – Mano krikšto vanduo, Šaltas gurgšnis rugpjūte, Namų pašlakstymo lašas, Mirusio veido rasa, Prisikėlimas.

(p. 85)

Pasitikėjimas krikščionybės teikiamu įgalinimu ir krikšto, kaip permainymo simboliu, Bradūno kūrybą išlaisvina iš priklausomumo laikui ir atidaro kelią į aukštesnę, transcendentinę tikrovę. Šios kūrybos dėka jis liudija lietuvių tautos likimą. Krikšto sąvoka poetui įgalina žodį ir suteikia sakralinę galią ir teisę permąstyti tikrovę. Tai ypač svarbu, kai poetas žvelgia į tautos nelaimes ir jas užrašo, kad jo poezijos rėmuose tauta liktų amžinai gyva.

Paveldėjęs pakrikštyto žodžio galią iš Mažvydo Katekizmo įsakymo „Imkit mane ir skaitykit“ (O Katekizmas viršum visko / Lyg pirmą pradžią, „Tebūnie!“), Bradūnas dabar savo poezijos žodžiu dėka išskleidė tautos istoriją, lyg raidę, surenka (iš išniekintos Prūsų žemės, Sibiro, Vakarų, ir užgrobtos Lietuvos žemės) į dvasinius namus, kur prie stalo vėl skaitoma knyga:

Prasideda raidžių stebuklas – Velykiniai varpai kapuose! Klaukšis ir pabučiuk lapus.

(p. 23)

Krikšto žodžio dėka tauta prisikelia ir lieka gyva poeto sukurtuose žodžiuose.

Istorijai Bradūno poetiniame pasaulyje dažniausiai atstovaujama minimais įvykiais, kuriuose tauta per amžius nukentėjo ant kelio tarp rytų ir vakarų Europos:

Ant karalių ir imperatorių kelio Užstoki mus.

Po sukilėlių kartavėm Apyrki mus.

Nuo Kražių kruvino grindinio Pakelki mus.

Iš peršautos lietuviškos maldaknygės Melskis už mus.

Į Kryžių kalną Palydek mus.

Mindaugo katedros pagrindį Prisaikdink mus.

(p. 63)

Istorijos įvykiai atpasakojami litanijs – maldos rėmuose. Šis rinkinys dažnai persisunkia meditacija apie kenčiančią tautą istorijoje ir tautos santyki su savo Dievu:

Nuo maro, bado, ugnies ir karo Neišgelbėjai, Viešpatie.

Nuo namų padalinimo Neišgelbėjai.

Nuo baudžiavos jungo Neišgelbėjai.

O „Tėve mūsų“ gimtąja kalba Išgelbėjom, Viešpatie.

Ir Aušros Vartus Vilniaus sienoje Išgelbėjom.

(p. 49)

Dievas asmeniškai istorijon neįsiterpia, tačiau krikščionybė padovanoja tautai ir poetui galingą žodį, ir šis, krikšto įgalintas žodis poeto lūpomis suteikia tautai (ir skaitytojui) vilties.

Kartu su tautos istorijos ir nelaimių reiškiniais laiko sraute poetas prieina prie mirties sąvokos: ir savo, kaip individo, mirties, ir savo giminės/gimties nykimo. Nenuostabu, kad šiame rinkinyje randame abi šias temas, kaip, pavyzdžiui, eilėraštyje „Už visą giminę“:

Iš įkapių juos atpažinę, Pašlakstėm vandeniu, Užprašėme mišias Už mirusius ir užmuštus, Už visą giminę... Kurgi nešies

Jų šaltą urną Šiltuos delnuos? Moliu ir pelenu Paliesk man burną, Ir niekas nežinos, Kad savo įkapes renku Po vandens ir ugnies apeigą.

(p. 43)

Negalima neišgirsti asmeniškų gaidos ir čia, ir kituose eilėraštyuose, kur poetas jaučia žemės ir mirties trauką: Tartum akmuo nuo žemės guolio / Pakilti negaliu (p. 38). Arba vėl:

Prasau žemės, dangaus ir Dievulio

Paklot patalą pilkojo grumsto Trumpam vyturėlio miegui –

Ten, kitame pasauly, Noriu anksti atsikelti.

(p. 35)

Kur poetui paguodos ir prasmės ieškoti, žvelgiant į tautos istorijos nelaimes ir laiko ir mirties reiškinį? Apsiemės uždavinį tautos būti apginti ir istorijos srautui atspirti, Bradūnas prasmės randa krikščionybės struktūrose. Viena iš pagrindinių krikščionybės sąvokų yra prisike-

Kazio Bradūno vėliausio eilėraščių rinkinio „Krikšto vanduo Joninių naktį“ viršelis. Knygą išleido Ateities literatūros fondas 1987 metais Chicagoje. Literatūros serija Nr. 34. Leidinio apdaila – Vytauto O. Virkau. Knyga iliustruota lietuvių liaudies skulptūrų pavyzdžiais.

limo sąvoka, pagrįsta Kristaus prisikėlimo ir mirties nugalėjimo paradigmu. Pas Bradūną vyturėlio ir vyturėlio giesmės įvaizdžiai dažnai susiję su prisikėlimu ir kūrybos transformuojančia galia. Pavyzdžiui, rinkinyje Donelaičio kapas paskutiniame eilėraštyje vyturėlio daina, simbolizuojanti kūrybos sąvoką, transformuoja mirtį ir nebūtį:

Į drėgną, dubų kapą susigėrė Kraujas ir prakaitas, gyvybė ir mirtis – Pakelk nuo varpučio negyvą vyturėlį, Bečiulbantį ant rankų nebūties,

Kur lyg šaltinis, iš kurio jis gėrė, Pro kapą vėl prasiveržia būtis – Ant varpučio rasę karoliais žėri

(p. 88)

Todėl, kol nors vienas poetas, pasitikintis žodžio galia, pajėgia kurti, tol tauta egzistuoja, ... gulda klonin ežerus, / Patiesiu upę, / Ir žodžiai taškosi, krykštuoja / Ant poezijos rankų.

Pasirinkdamas krikštą – kaip krikščionišką transformavimo struktūrą priėmimo reiškinį, ir kaip įvykį lietuvių tautos istorijoje – šio rinkinio centrinė idėja ir įvaizdis, Bradūnas prieina prie savo kūrybos šaltinio ir prie pagrindinio sau iškeltos uždavinio. Iš čia jis semiasi idėjų ir struktūrinių elementų ir poetinių priemonių. Pasitikėjimas žodžiu Bradūnui nėra tik gražus įvaizdis ar paranki metafora. Krikštytas, įgalintas, lietuviškas Žodis Bradūnui suteikia galią tautos būties faktą tvirtai teigti ir istorijos ir mirties akivaizdoje prisikėlimo tikėti. Rinkinyje Krikšto vanduo Joninių naktį Bradūnas tobulai atskleidžia pačius esminius savo pasaulio ir savo poetinės kūrybos principus.

• William Wolkovich-Valkavičius. LITHUANIAN FRATERNALISM: 75 YEARS OF U.S. KNIGHTS OF LITHUANIA. Brooklyn, New York: Lietuvos Vyčiai, 1988. 304 psl. Lietuvos Vyčių organizacijos istorija. Leidėjų adresas: Knights of Lithuania, c/o Vytis, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207.

Kazys Bradūnas

Nauji eilėraščiai

PRISIKĖLIMAS

Pro ežero rūkus į kitą pusę Neprasiskverbia akys ir gana. Bet jau suošia, susiūruoja pušys – Prasideda giedrėjanti diena.

Iš požemio išrieda saulė, Viščiukas iš kiaušinio... Prisikėlimo laukei valandom. Dabar klausaisi Paukštės balso sidabrinio Lyg Apreiškimo, Rašomo gaidom.

ŠVENTORIAUS GUOBA

Guoba, guoba – šventoriaus medį, Prie mano krikšto dubens, Kas mano palaikus, kas mano pelenus Po tavimi pargabens?

Niekas! O būsim amžiais kaip vienas, Kaip pirmo ryto žviesa – Ant mano lūpų motinos pienas, Ant tavo lapų rasa.

MAŽYLIAI

Nepaliki, žemele – Aš visatos bijau, Aš tavęs bi be kelio Neskridau – atėjau

Ir prisiglaudžiau tyliai... Apkabinki mane – Mes gi tavo mažyliai Ties pilna krūtine.

KAD NESISKUSTŲ

Girdžiu kaip tėvai Holy Redeemer kapuos Kalba su gimine, Taipgi jau smilty Sibire, Lietuvoj, Pensilvanijoje.

Kaip visus juos Gimtąja užberti, Kad vienas kitam nesiskustų?..

AKMUO IR UGNIS

Pasidėjusi po galva akmenį, Miega ugnelė ramiai. Kiek daug, akmenėli, tu atmeni, Kai gyvenai taip seniai.

Atsibudus ugnelė pakyla Ir plaukus šukuoja lengvai. Akmenėlio akmenio sielą Šildo šilti pelenai.

NUPRAUSIMAS KELIONEI

Pabudau... Lyg vanduo teliuskuoja, O vėjelį ūbąja kriaukle Ir mano kojas mazgoja Seniai numirusi auklė.

Vandeny mirguliuoja liepsnelė Nuo kito, nuo tolimo kranto, Giedodama auklė senelė Mane šluosto ir varto Ir sugobia į skarą – Dabar man jos rankose gera.

KELIONĖ DELNU

Iš baisiai tolimų kraštų, Iš ūkanų visatos, Iš saulės, dar nesurastų, Iš sielos kaip ant delno matos: Ir sugobia į skarą – Dabar man jos rankose gera.

Gyvenimas lyg skruzdė skuba Be nuostolių, be pelno. Paduok man vabalėlio rūbą Kelionei dideliu delnu.

RUDENS KELIU

O dienos! O rudens miškai! Tylu ir auksu pamiglotu. Nešies ir jau neišlaikiai, Kas buvo Dievo dovanota.

Gal pametę atras kiti Ir išsidės į lauknešėli, Kur girių medžiai dar šventi Ir tu geresnis jų šešėly.

VELYKŲ ŽAIDIMAI

Tik paragauki Juodos, raugintos duonos Su baltu ir prėsku Velykų sakramentu.

Tik išvynioki Vėsią pagrabą drobė Su sauleje šildytais Pirmagimio marškinėliais.

Tik pažiūrėki – Mirtis ir gyvybė, Išbraižė kreida kvadratus, Šokinėja šaligatvy.

Pokalbis su dr. Juozu Meškausku

(Atkelta iš 2 psl.)

frontu. Įsijungiau į aktyvistų frontą. Pas mane dažnai užėdavo aktyvistų fronto vadai, veikėjai pasitarti, paposedžiauti. Vienam iš tokių posėdžių mano kabinete buvo sudaryta laikinoji vyriausybė, nes jau buvo juntama vokiečių ir rusų karo pradžia. Su Vilniaus aktyvistų veikėjais ryšį palaikėme per prof. Pr. Padalį, kuris atvažiavęs iš Vilniaus, pas mane dažnai užėdavo, ir per dr. Ksaverą Vencį, su kuriuo susitikdavome klinikų požeminiuose koridoriuose. Pas mane gal buvo saugiau susirinkti, nes pas gydytoją užėdavo daugiau žmonių, pacientų, ir tokiu būdu mažiau įtarimo.

Dabar neseniai sužinojau, kad kai mes posėdžiavome ir sudarinėjome laikinąją vyriausybę, dr. K. Ambrozaitis, tuomet medikas studentas, dalyvaudamas taip pat aktyvistų fronte, ėjo apie mano namą sargybą. Reiškia, paslaptis ir savo draugų tarpe buvo išlaikoma. Man nežinant, kieno nors buvo pasirūpinta ir sargyba. Nežinau kieno rekomendacija, savo pacientų tarpe turėjau ponį

Glatkovą, slaptosios policijos viršininko Lietuvoj generolo Glatkovo žmoną. Ji buvo gydyta Maskvos ir Leningrado universitetų klinikose, gydyti Kaspijos ir Juodosios jūros kurortuose ir atėjo gydytis pas mane. Aš ją paguldžiau klinikose ištyrimui. Taip pat savo pacientais turėjau keletą Rusijos armijos pulkininkų. Ta klientūra, manau, sudarė šiek tiek mano kabinetui saugumo ir saugumo aktyvistų vadų posėdžiams.

Prasidėjus karui, rastuose policijos slapčiuose sąrašuose antram masiniam išvežimui buvau įtrauktas ir aš. – Iš Jūsų knygos akivaizdu, kad Jūs turite daug pagarbos gydytojo profesijai. Tačiau atrodo, kad Jūs domitės taip pat ir kunigu lietuvių tautoje. Yra gandas, kad Lietuvos krikščionybės jubiliejaus proga Jūs norėjote organizuoti rašymą knygos apie lietuvių kunigą. Kaip tai suderinti su šiandieniniu visų susirūpinimu pasauliečio vaidmeniu Bažnyčioje? – Man atrodo, kad kunigas lietuvių tautoje turėjo ir dabar

turi ypatingą vaidmenį. Mes turėjome 600 metų jubiliejų nuo lietuvių tautos pasikrikščijimo. Krikščionybė yra religija, tikėjimas, mokslas, turi liturgiją, idėjas, įsakymus, įstatymus, taisykles ir t.t. Tai yra didelis kompleksas ar net kompleksų kamuolys. Bet reikia, kad kas nors kamuolį ridentų, visą tą kompleksą vykdytų ir tik tuomet jis pasidaro reikšmingas ir efektingas. Ir tai dar kunigas labai plačiai visose gyvenimo srityse ir niuansuose. Tenka tik prisiminti vyskupą Valančių, kunigus Strazdelį, Mackevičių, Staugaitį, Dogelį ir daug kitų. Jeigu dar pridėsime Maironį, Tumą-Vaižgantą, tai tuoj mums paaiškėja veiklos diapazonas. Paimkim kad ir eilinį parapijos kleboną ar vikarą, kurie buvo ir auklėtojai, ir mokytojai, ir patarėjai ir t.t. Jei kaimas paliko doras ir lietuviškas, tai dėka kunigo, kurio pavardė ir darbai gal niekur nėra įrašyti. Ir dabartinėj Lietuvoj kunigas turi ypatingą reikšmę. Man atrodo, kad kunigo, kaip tokiu, nuopelnai ir reikšmė lietuvių tautai nėra nagrinėti, ir nėra įvertinti.

(Nukelta į 4 psl.)

Šiemetinis „Draugo“ koncertas

MINDAUGAS BIELSKUS

Lietuvių dienraštis „Draugas“ atšventė Marijonų vienuolijos 75 metų nuo jos įsikūrimo Amerikoje sukaktį koncertu, kurį atliko Birutė Dabšienė-Vizgirdienė ir Ričardas Daunoras, akompanuojant Alvydui Vasaitiui. Koncertas įvyko kovo 20 dieną Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoje.

Šis arijų ir dainų koncertas pasižymėjo Ričardo Daunoro padainuota „Don Basilio“ arija iš Rossini operos „Sevilijos kirpėjas“. Solistui pavyko pagauti šios arijos dvasią. Gerai, kad nepabūgo ir greitesnių dalių per daug nesulėtino, nes ši arija kaip tik akivaizdžiai parodė solisto techninius sugebėjimus. Įsijausdamas į šią ariją ir panaudodamas įvairias balso spalvas, Daunoras dramatiškai ją perdavė.

Šalia šios arijos, Ričardas Daunoras pateikė „Vecchia zimarra“ iš Puccini „La Bohème“. Jo atlikimas pasižymėjo gražiu, lygiu balsu. Be šių arijų buvo atliktos ir kelios kitos.

Birutė Dabšienė-Vizgirdienė gerai perteikė ariją „Vissi D'arte“ iš Puccini „Tosca“. Ši arija, kuri kaip tik buvo sunkiausia iš visų jos dainuotų kūrinių, daugiausia ir nuviliotą ją kaip atlikėją. Soprano balsas gražus, išlygintas, aukštos gaidos malonios. Per šią ariją, kaip ir per visą koncertą, buvo jautiamas jos didelis dėmesys technikai, iš dalies nustumiant interpretaciją. Šios pastabos tinka ir jos perteikimui gerai pažįstamos Puccini arijos „O mio bambino caro“. Gal būtų buvę geriau šią ariją truputį greičiau atlikti. Šiaip, kaip ankščiau minėjau, buvo ko klausyti.

„Draugo“ koncerto, įvykusio kovo 20 dieną Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoje, programos atlikėjai: akompaniatorius muzikas Alvydas Vasaitis, solistai Birutė Dabšienė-Vizgirdienė ir Ričardas Daunoras.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

Alvydas Vasaitis taikliai akompanavo solistams per visą koncertą, jų nenustelbdamas.

Iš programoje atliktų dainų geriausia išpūdį paliko Stasio Šimkaus dainos, kurias dainavo Ričardas Daunoras. Net visiems žinomas „Kur bakūzė samanota“ buvo galima paklausyti. Ji buvo atlikta be įprasto patoso. Kitos atliktos dvi dainos, „Išėjo tėvelis“ ir

„Anoj pusėj Dunojelio“, irgi gerai skambėjo. Be šių dainų, jis atliko B. Dvariono „Oi užkilokit varnelius“ ir P. Olekos humoristinę „Ein meškina“. Šios dvi dainos tinkamai buvo parinktos pradėti programos solo dalį.

Birutė Dabšienė-Vizgirdienė irgi atliko solo dainų. Iš jų geriausiai skambėjo St. Šimkaus „Aš augau pastėveli“ ir J. Gaubo „Oi

liūdnas žalias berželis“. Prieš pertrauką ji padainavo kelias dainas, kurių pobūdis tinkamesnis estradinės muzikos koncertui. Šiai kategorijai priklauso Giedros Gudauskienės „Pirmasis šypsnys“, Broniaus Budriūno „Dainos gimimas“ ir Chopino fortepijoninis kūriny, kuriam pritaikyti žodžiai. Gal tie, kurie mėgsta kokių nors muziką, galėjo įsigilinti į šiuos kūrinius.

Abu duetai, įtraukti į programą, šiaip sau skambėjo. Nebuvo jautiama, kad solistai būtų susidainavę. Paskutinis duetas, su kuriuo užsibaigė koncerto programa, jai visai netiko, nes jis sekė visas arijas.

Atrodo, kad lietuvių rengiamuose koncertuose įprasta kelti solistus pasikviesti vienam koncertui. O programą taip sudaryti, kad vos vienas solistas padainuotų kelias dainas, tuojau pasikeis vietom su kitu. Šią nelabai vykusią formą reikėtų pakeisti. Pavyzdžiui, galima būtų sekti populiarios muzikos koncertų sudėtimi, kur pirmą pusę atlieka ne toks žinomas solistas, o antrą žinomesnis. Koncertas sklandžiau praeitų. Gal publika daugiau susikauptų ir įsigilintų į solisto atlikimą, o solistas daugiau apsiprastų ir geriau atliktų programos dalykus. Tie solistai, kurie tai pajėgia, galėtų net perteikti ilgesnį dainų ciklą. Paprastai tarant, koncertas greičiau vyktytų, mažiau būtų plogimų ir visokių reveransų, o publika išgirstų daugiau muzikos. Tokiu atveju, kaip šis „Draugo“ koncertas, kuriame, beje, nebuvo daug kūrinių atliktų, gal tai paskatintų solistus daugiau padainuoti.

Trumpai aptariant šį koncertą, galima būtų pasakyti, kad jei kas atėjo į koncertą vien muzikos pasiklausyti, tam greičiausiai šis koncertas neišliks atmintyje. Tie, kurie atėjo pagerbti „Draugą“, buvo labiau patenkinti.

Čechovas Alabamos festivalyje

ALFONSAS NAKAS

Čechovas

Beveik pusantros metų šiaurinėje Floridoy išgyvenęs, atradau Ameriką Amerikoje, pavadintą Alabama Shakespeare Festival.

Tai mano naujas teatro pasaulis, tik už 152 mylių nuo Sunny Hills namų, Montgomery miesto pietiniam pakrašty.

Kad nereiktų pačiam apie šį festivalį ką nufantazuoti, tegu pasakoją turistams skirta brošiūra *Only Montgomery!*. Jos 40-tas skyrelis, „Alabama Shakespeare Festival“, štai ką pasakoja (laisvai verčiuosi, tad kabučių nededu):

Šis didžiai įvertintas profesinis teatras stato klasikų nuo senųjų amžių iki šiandieninių. Naujasis 21,5 milijonų dolerių kainavęs kompleksas, architektės Andrea Palladio pagrįstas klasikine renesanso teorijom, talpina 750 vietų Festival Stage ir 225 vietų Octagon teatrus, reprezentuojančius nūdienio statybos ir rengimo meno aukščiausią išvystytą lygį. Pastatas yra angliška užmiesčio parke, tinkančiame iškylos (picnics). Parke statybas plečiant, planuojama įrengti Montgomery dailės muziejų (Museum of Fine Arts).

Tik tiek. O pats dar mačiau parke ežerėlį ar tvenkinį, jame plaukiojančias baltas gulbes ir žąsis. Kitą pusę – didelio ūkio tvoras ir už jų gausią juodų karvių bandą.

Su keturiom entuziastingom Sunny Hills lietuvių ir Festivali nuvažiuojam vasario 27 dieną, pačiam vidurdieny. Erdviam Festival Stage vestibulų klasikinę muziką grojo trijų jaunų moterų kapela: smuikas, violončelė ir fleita. Veikė knygu (kaip Stratforde, daugiausia dramų) ir suvenyrų krautuvė, Festivalio kasa (box office) ir nealkoholinių gėrimų bei lengvų užkandžių bufetas. Octagono teatrėlį radom uždarytą, nes tą dieną nieko ten nevaizdino. Jaunos mergaitės koridoriuose siūlė ir siūlė trijų vaidinimų programos brošiūrėlę, už kurią emė 50 centų (tai man naujas, niekur nematytas dalykas; šiaurėj už tokia būtinybė niekur nė cento neimamos).

Kai į Festival Stage teatrą įsigavom, išvydom moderniausią didelę sceną, su šimtais šviesų lizdų bei kitokių įrengimų „padangėse“. Gale ir abiejuose šonuose raudonos spalvos ložės ir balkonai. Parterio eilių pakilimai tokie, kad ir didžiausias žmogus neužstotų scenos net pačiam mažiausiam, už jo sėdinčiam. Kėdės patogios, raudonu aksomu išmuštos.

Antros valandos spektakly veikalą matėm nuostabų, vertą ištisos studijos. Kas ką girdėjote

apie Antono Čechovo „Wild Honey“? Nei mano senutė (1964) Encyclopaedia Britannica, nei LE, EL, nei visos trys tarybinės enciklopedijos apie šį veikalą nežino. Tik vargais ne galais išgauta knyga atskleidė nuostabių dalykų. Veikalas rastas seife, viename Maskvos banke 1920 metais, tad po 16 metų nuo Čechovo mirties. Jam truko titulinio puslapio, tad ir pavadinimo. Rašytas pačioj jaunystėj, Čechovo – medicinos studento. Prirašyta tiek, kad užtektų šešių valandų spektakliui. Kai kurie veikalo charakteriai vėliau dramaturgo išvystyti į pirmiaulius „Vyšnių sodė“, „Dėdėj Vanioj“, „Trijose seseryse“ ir „Žuvėdroj“. Anglai šią tragikomediją buvo pavadinę „Platonovu“, t.y. pagrindinio veikėjo vardu. Vėliau vienas iš veikalo vertėjų, redaktorių ir trumpintojų, Michael Frayn, ji pavadino „Wilde Honey“, pasimerkęs svarbiausios moteriškos veikėjos, Annos Petrovnos, žodžiais, primenant Platonovo suardytą porą jų meilės mėnesio laiku, kai prie jų išskyrimo ji pati prisidėjo. Jos žodžiai (angliškom vertime): „That wild night... Such a strange month it's been. Their honeymoon month. A sort of honeymoon for all of us. A month of wild honey“ (mano pabrūkta – A. N.). Tikrai! Veikale keturias pilnakraujes moters. Platonovas visas jas pavergia, blaškosi, nežino, kurią pasirinkti, iki tragiško gyvenimo galo... Michael Frayn suredaguoto veikalo įvadą pasakytą, kad Anglijos Royal Court teatras „Platonovo“ vardu įstatęs 1960 metais, o Lyttelton National Theatre jau „Wild Honey“ vardu pastatė 1984 m. liepos 19 d.

Kaip sekėsi Alabamos Šekspyro festivaliui „Wild Honey“ kopinėti per ištisą 1988 m. vasario mėnesį? Mano matytas 27-tas (priešpaskutinis) spektaklis buvo puikus ir atmintį ilgai pasiliks. Visi 16 aktorių vaidino taip, kaip vaidinama Stratforde. Tik kai kurie vyrai, ir ypač Platonovo rolę Greg Thornton, pykino viena akivaizdžia klaida, kurią priskiriu režisieriui Martin L. Platt. Žavėjimuisi Greta Lambert, pasigėrėtinai vaidinančia generolo Voincevo našle, nusi-gyvenusią dvarininkę Anną Petrovną. Nenuostabu, kad Platonovas jos vilionėms neat-sispyrė – joks vyras neatsispyr-tų... Tamera Tweedy sukūrė atmintiną jaunos isterikės Ma-rijos Jefrimovnos Grekovos vaidmenį. Kitty Crooks (Sofija) ir Wendy Barrie-Wilson (Saša) buvo kiek blankesnės, gal todėl, kad ir išvaizda, ir vaidyba truputį vie-na į kitą panėšėjo. Šalia jau minėto Platonovą labai raiškiai vaidinusio Greg Thornton, atmin-tini lieka Steven David Martin (daktaro Tirleckio vaidmeny), David Harum (Annos Petrovnos posūnis Sergei), John Milligan (pulk. Tirlecky), Earle Edgerton (Glagoljev) ir ypač Kermit Brown (Gerasim Kuzmič Petrin). Kitų nebeminėsiu, nors ir mažų ro-lių atlikėjai buvo puikūs.

Spektaklio laukdamas nekant-ravau, kaip scenoje bus išspėstas geležinkelio ir traukinių reikalas? Kad pirmoje veikalo dalyje atsivėrė dvaro parkas su medžiais, medeliais, paukščių inkilėliais ir čiulbesiais, kad iš padangių leidosi, o kai ne-bereikėjo, vėl ten kilo kambarių sienos – nieko nuostabaus, – visi geresni teatrai padaro. Nėstebino nė kelios sekundės spalvingų raketų (fejerwerk) sproginėjimų. Bet kaip su geležinkelio bėgiais ir traukiniais? Žiūrovų nuostabai ir džiaugsmui, viskas atlikta puikiausiai! Scenos dešinėje atsi-rado vargana kaimo mokyklėlė, kairėje – miškas, o vidury, tiesiai į publiką – bėgiai. Kai iš baltaus atvežė girtą mokytoją Platonovą į mokyklėlę (kur jis su Saša ir kū-dikiu gyveno), aklina užtemdy-tos scenos gilumom atpūkstė, at-šniokštė akinančiom šviesom gar-vežys, atbildėjo nežinia kiek mums nematomų vargonų. Susto-jo. Su didžiausiu triukšmu nuvažio-vo. Peronely liko tik iš traukinio išlipęs Platonovas, o pirmose teatro eilėse ir gaisus garvežio dūmų kvapas. Ta šimtu procentų pavykusi iliuzija dar po-rą kartą pasikartos. Po pasku-tinio traukinio ratais Platonovas žus, visų keturių moterų „meilės“ nebeapėrėdamas. Traukinio iliuzija man buvo vienas didžiau-sių teatro pastatymo stebuklų. Tik dar išpūdingesnis įvykis buvo Stratforde, kai Robin Phillips scen-oj nutupė keturių moterų Antrojo pasaulinio karo bombonešį.

Bet jau man reikia artėti į pa-baigą. Kolektyvui stati karštai paploję, mes penki iš Sunny Hills, kartu su pusimčiu amerikiečių, pasilikom pokalbui su aktoriais Greta Lambert ir David Harum. Scenos prieky ant kėdžių susėdė, jie kvietė pastatymą padiskuot, klausinėti, kritikuoti. Į pokalbį įsivėlė keliolika žmonių. Pirmoje veikalo dalyje scena vis buvo pilna vyrų ir beveik visie jie kaisiojo rankas į kelnų kišenes, o jau Platonovas tai kišenes iš-tisai laikė. Diskusijų metų šio rašinio autorius pabrėžiau, kad rankos kišenes tave ne 19-to šimtmečio rusų inteligentų, o 20-tojo amerikiečių išradimas. Abu susidomėję, man pritarė ir klausė, kas slepiasi už mano akcento? Pasisakiau esąs lietu-vis, šiek tiek girdėjęs apie rusų manieras ir etiketą. Sceną palik-dami, į požemį persirengti leis-damiesi, jėdu man nusišepsojo, atsisveikino. Ir čia dar ne galas. Kai atsidūrėme už paradinį rūmų durų, kelią pastoją dvi Ala-bamos universiteto studentės. Viena, komunikacijos studentė, emė klausinėti apie Lietuvą, so-vietiją, o antroji tik klausė ir šyp-siojosi. Čia ir aš, ir mano keturios ponios joms šį tą papasakojom. Prie durų, ir dar eidami į automo-bilių aikštę. Mat, kaip netikėtai atsiranda proga Lietuvą pagar-sinti. Dėl kelnų kišenėsna sukiš-tų Platonovo rankų...

Toks mano pirmas Alabamos Šekspyro festivalio išpūdių „raportas“. Iš Chicago, žinoma, į Montgomery nevažiuosite. Bet Sunny Hills, Atlantos ir Dayto-nos lietuvių? Jūs už keliolika (pensininkai – už 14) dolerių galite patekti į geriausio teatro pasaulį. Šis festivalis – žiemos, tiesiasi nuo spalio iki liepos. Atei-nančiais mėnesiais dar bus Tina Howe „Painting Churches“, Šekspyro „As You Like It“ ir „Hamletas“, George Bernard Shaw „You Never Can Tell“, Susanna Centlivre „A Bold Stroke for a Wife“ ir Tennessee Williams „A Streetcar Named Desire“. Taigi – ko tik širdis geidžia! Festivalio bilietų kasos telefonas: (205) 277-BARD.

• Ale Rūta. DAIGYNAS (IŠ-STUMTŲJŲ DALIA – 2). Roma-nas. Chicago: Lietuviškos knygos klubas, 1987. 576 psl. Viršelis dail. Rasos Arbaitės. Spaudė „Draugo“ spaustuvs Chi-cagoje. Kaina – 12 dol. Gaunama „Drauge“.

Pokalbis su dr. Juozu Meškausku

(Atkelta iš 3 psl.)

O tai reikėtų padaryti. Tuomet ir krikščioniškos jubilieus mums pasidarytų ryškesnis, pilnesnis ir reikšmingesnis. Pasauliečio vaid-muo Bažnyčioje ir tuo susirūpi-nimas jau yra kita problema, ir aš čia jos nenoriu liesti.

Savo, gydytojo, profesijai ir kunigo profesijai aš turiu daug pagarbos, nes aš iš medicinos istori-jos žinau, kad praieityje dažnai tos dvi profesijos jungėsi viename asmenyje. Medicina, teisė ir teologija kaip mokslai prasidėjo ir tobulėjo vienuolynuose, vėliau Padua, Montpellier, Paryžiaus, Leyden, Oxford ir Cambridge universitetuose. Ir Lietuvos medicinos istorijoje žinomas medicinos gydytojas, baiges Krokuvos universiteta, Vaitkus Grabauskas, miręs 1569 metais, buvo garsus gydytojas, kartu ir dvasiškis, Vilniaus kapitulios kanauninkas. Ketvirtasis iš Lietuvos teritorijos kilęs me-dicinos gydytojas, diplomą gavęs 1556 metais Feraras universitete Italijoje, buvo Jurgis Petkūnas iš Eišiškių. Jis buvo kartu ir dvasiškis, Vilniaus kapitulios kanauninkas. Kaip gydytojas jis buvo labai pagarsėjęs ir kurį laiką buvo Vilniaus vaivados ku-nigaikščio Radvilos asmeninis gydytojas, o 1567 metais buvo išventintas ir paskirtas Žemaičių vyskupu.

Vakarų Europoj gydytojų dvasiškų ir net gydytojų vyskupu yra buvę daugybė. Vienas gydytojas, Petrus Hispanus Juliani, dvasiškis, tapo kardinolu. 1276 m. rugsėjo mėn. 20 d. buvo išrinktas popiežiumi ir pasivadino Jono XXI vardu. Po-piežių istorijoje įdomu tai, kad jis buvo vienintelis portugalas ir vienintelis gydytojas, tapęs po-piežiumi. Be to, mums gydyto-jams įdomu tai, kad popiežiaus

Jono XXI vardas yra surištas su tarptautine premija, skiriama už veikalus bei straipsnius, nagri-nėjančius gydytojo etiką.

– Jūs rūpinatės ir medicina, ir katalikišku gyvenimu. Kokiu būdu gydytojas dalyvauja Dievo karalystės statyboje?

– Man žmogus nėra vien kūnas, įvairių medžiagų rinkinys ar cheminių komplikuočių reak-cijų laboratorija. Mano religija man sako, kad žmogus yra daug daugiau negu kūnas, cheminių medžiagų derinys. Tą „daugiau“ galim vadinti dvasia, siela ar kaip kitaip. Dievas sukūrė visatą ir ji tebėra kuriama, gražinama, puošiamą. Tolimesnei pasaulio kūrybai jis sutvėrė žmogų, sau padėjėją. Žmogus yra visatos dalis, ir dalis ne bet kokia – unikumas. Ar ne didinga, kad kiekvienas žmogus yra uniku-mas, kito tokio pasaulyje nėra. Lietuvos teritorijos kilęs me-dicinos gydytojas, diplomą gavęs 1556 metais Feraras universitete Italijoje, buvo Jurgis Petkūnas iš Eišiškių. Jis buvo kartu ir dvasiškis, Vilniaus kapitulios kanauninkas. Kaip gydytojas jis buvo labai pagarsėjęs ir kurį laiką buvo Vilniaus vaivados ku-nigaikščio Radvilos asmeninis gydytojas, o 1567 metais buvo išventintas ir paskirtas Žemaičių vyskupu.

– Dėkojame dr. Juozui Meškauskui už šį pokalbį „Lietuvos medicinos istorijos“ sutiktuvii Chicagoje išvakarėse. Netrukus šiuose puslapiuose spausdinsime dr. Juozo Kriaučiūno paruoštą „Lietuvos medicinos istorijos“ recenziją.

Nuomonės ir pastabos

Dėl Mažosios Lietuvos temų

Prabėgus porai savaitių nuo „Draugo“ kultūriniam priede pasirodžiusio Martyno Gelžinio straipsnio „Mažoji Lietuva Bendruomenės memorandumė“ (1988.II.27), man teko išgirsti suinteresuotų skaitytojų minčių ir komentarus.

Daugelis susirūpinusių šia tematika pareiškė didelį įvertinimą ir net nustebimą, kad tokių rūpesčių problemos išvydo šviesą *Drauge*. Yra susikūrusi nuomonė, kad Mažosios Lietuvos žmonių bausis holokostinis likimas mūsų tautinio gyvenimo vadovų, o ypač „laisvinimo“ veiksmų, užmirštas iki tautos iš-davystės ribos. Septynių šimt-mečių neperstojanči pilna heroiz-mo šios tautos dalies kova nėra iš-

keliama mūsų jaunosios kartos dėmesin nei tarptautinėje plot-mėje. Mažosios Lietuvos Rezis-tenciniam sąjūdžiui todėl proble-mos, iškeltos to krašto iškilaus veikėjo Martyno Gelžinio, yra di-džios kultūrinės, politinės ir is-torinės vertės.

Ši tema yra per daug plati ir gili, kad ją išsamiau palietus šiame laiške. Daugelio žmonių vardu, kurie rado reikalą man la-bai palankiai užsiminti apie jų skaitytą Martyno Gelžinio straipsnį, o taip pat Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio darbuotojų vardu, aš jaučiu iš-skirtiną malonumą padėkoti redakcijai už praturtinimą kultūrinio priedo šiuo įžvalgiu studijiniu straipsniu.

Algis Regis
Chicago, IL

Po „Draugo“ koncerto kovo 20 dieną Tėvų marijonų sve-tainėje koncerto rengėjai su svečiais solistais: dr. Antanas Razma, Lietuvių katalikų spaudos draugijos vicepirmi-ninkas, Birutė Dabšienė-Vizgirdienė, Rimtautas Vizgirda.

Tėvų marijonų provincionalas kun. dr. Viktoras Rimšelis, Stasys Baras ir Ričardas Daunoras.

Nuotrauka Jono Tamulaičio